

Komission ehdotus EU:n kannaksi Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta tehdyn yleissopimuksen (Bernin sopimus) pysyvän komitean 44. kokouksessa suden (*Canis lupus*) suojelun osalta

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan parlamentin suurpetoja koskevan julkilausuman perusteella komissio käynnisti selvityksen suden suojelutarpeesta keväällä 2023. Selvitys julkistettiin marraskuussa 2023. Selvityksen pohjalta komissio teki 20.12.2023 ehdotuksen neuvoston päätökseksi (COM(2023) 799 final). Komissio ehdottaa EU:n puolesta otettavaksi kannaksi Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta tehdyn Bernin yleissopimuksen pysyvän komitean kokoukseen, että suden suojelua lievennettäisiin siirtämällä susi yleissopimuksen liitteestä II (täysin rauhoitetut eläinlajit) liitteeseen III (suojeltavat eläinlajit). Asiasta on tarkoitus päättää Bernin sopimuksen pysyvän komitean 44. kokouksessa Strasbourgissa 2.-6.12.2024.

Suomi valmisteli Euroopan unionin maatalous- ja kalastusneuvoston 23.1.2024 pidetyn kokouksen asialistalle suurpetoja koskevan tiedotusasian (AOB). Kannanotollaan Suomi tuki komission ehdotusta.

Ehdotus käsitellään neuvoston kansainvälisten ympäristöasioiden työryhmässä (WPIEI) kevään 2024 aikana.

Ennakkovaikuttamisesta luontodirektiivin tarkistamisen suden ja muiden suurpetojen suojelun osalta laaditaan erillinen E-kirje.

Suomen kanta

Valtioneuvosto on linjannut E-kirjeessä (E 58/2023 vp) Suomen avaintavoitteet EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi, että Suomi edistää suurpetoja, erityisesti sutta, koskevan sääntelyn kehittämistä vastaamaan paremmin kantojen nykyistä tilaa.

Suomi kannattaa komission aloitetta suden suojelutarpeen arvioinnista Bernin sopimuksessa.

Suomi tukee komission ehdotusta EU:n kannaksi suden siirtämiseksi Bernin sopimuksen liitteestä II (täysin rauhoitetut eläinlajit) liitteeseen III (suojeltavat eläinlajit).

Suomi yhtyy komission näkemykseen siitä, että ehdotetut muutokset vaikuttavat asianmukaisilta, kun otetaan huomioon erityisesti kannan tilan nykyiset kehityssuuntaukset sekä se suojelun taso, jonka sopimuksen liitteen III mukainen lajien suojelujärjestelmä tarjoaa. Sopimuksen toiminnan ja toimeenpanon kannalta on oleellista, että liitteitä muutetaan tuoreimman tiedon mukaiseksi, jotta kansainvälisten suojelutoimien taso on perusteltu.

Hallitusohjelman mukaisesti suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestokyvyn. Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä. Jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen (EK 41/2022 vp – KAA 4/2020 vp) mukaisesti. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus mahdollistaa sellaisten lajien metsästyksen ja hyödyntämisen, joiden kanta on riittävän vahva ja joista on haittaa luonnolle ja ihmisille.

Pääasiallinen sisältö

Yleissopimus Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta (Bernin sopimus)

Euroopan neuvoston alainen yleissopimus Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta (Bernin sopimus, Valtiosopimus 29/1986) on hyväksytty 19. syyskuuta 1979 Bernissä. Se on tullut Suomessa voimaan 1.4.1986. Yleissopimuksella on tällä hetkellä 51 osapuolta (EU mukaan lukien). Valko-Venäjä on 5.9.2023 ilmoittanut vetäytyvänsä yleissopimuksesta, jonka johdosta 1.4.2024 alkaen Bernin sopimuksen osapuolia on 50. Yleissopimuksen osapuolet kokoontuvat pysyvän komitean kokouksessa käsittelemään sopimuksen toimeenpanoon liittyviä asioita joka vuosi.

Bernin sopimuksen ensisijainen tavoite on uhanalaisten lajien ja niiden elinympäristöjen suojelu. Yleissopimuksessa kiinnitetään erityistä huomiota sellaisten lajien ja luonnonalueiden suojelemiseen, jotka edellyttävät usean valtion yhteistyötä Euroopan ja Afrikan alueella. Yleissopimus on johtanut Euroopan unionin luonnonsuojelulain-säädäntöön, johon sisältyvät Natura 2000 -verkosto sekä luonto- ja lintudirektiivit.

Komission ehdotus EU:n puolesta otettavaksi kannaksi Bernin sopimuksen pysyvän komiteaan kokoukseen

Perustuen analyysiin suden tilanteesta EU:ssa, komissio antoi 20.12.2023 ehdotuksensa neuvoston päätökseksi EU:n kannan muodostamiseksi koskien Bernin sopimuksen liitteiden II ja III muuttamista. Ehdotuksen mukaan susi siirrettäisiin Bernin sopimuksen liitteestä II (täysin rauhoitetut eläinlajit) liitteeseen III (suojeltavat eläinlajit). Ehdotuksesta suden siirtämiseksi Bernin sopimuksen liitteestä II (täysin rauhoitetut eläinlajit) liitteeseen III (suojeltavat eläinlajit) on tarkoitus päättää Bernin sopimuksen pysyvän komitean 44. kokouksessa Strasbourgissa 2.-6.12.2024. Bernin sopimuksen pysyvän komitean jäseniä ovat kaikki Bernin sopimuksen osapuolet. Jotta Bernin sopimuksen muutos tulisi voimaan, vaaditaan määränemmistö pysyvän komitean jäsenistä.

Komissio mainitsee ehdotuksessaan, että jos ehdotus toteutuu Bernin sopimuksessa, niin luontodirektiivin (92/43/ETY) muuttaminen voisi olla mahdollista siten, että susi siirrettäisiin liitteestä IV (tiukasti suojellut lajit) liitteeseen V (suojellut lajit). Tätä on käsitelty tarkemmin luontodirektiivin tarkistamisen suden ja muiden suurpetojen suojelun osalta laaditussa erillisessä E-kirjeessä.

Susikanta Suomessa

Suomen susikanta on kasvanut yhtäjaksoisesti vuodesta 2017. Erityisesti kanta on kasvanut lounaisessa ja läntisessä Suomessa, jossa myös ihmisasutus on tiheämpää kuin itäisessä Suomessa. Tämä on aiheuttanut huomattavia sosioekonomisia ongelmia.

Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan Suomen susikanta oli maaliskuussa 2023 arviolta 310 (291–331) sutta. Arvio yksilömäärästä on noin seitsemän prosenttia suurempi kuin maaliskuuta 2022 koskeva arvio (275–315). Suomen susikanta oli Suomen EU-jäsenyyden alussa vuonna 1995 vain hieman yli 100 yksilöä.

Suomen susikannan ei ole luontodirektiivin 17 artiklan mukaisissa raporteissa vielä ker.taakaan raportoitu olevan suotuisalla suojelun tasolla. Lisäksi Suomessa susi on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi lajiksi vuoden 2019 kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) uhanalaisuusarvioinnissa. Suomen susikannan tilanne on kuitenkin eri puolilla Suomea erilainen ja erityisesti Lounais-Suomessa susikanta on kasvanut merkittävästi ja reviirien määrä lisääntynyt sekä tihentynyt.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Sopimus EU:n toiminnasta (SEUT) 218(9) artikla ja 192(1) artikla (ympäristö)

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti on 24.11.2022 hyväksynyt päätöslauselman 2022/2952(RSP), jossa komissiota ja jäsenvaltioita kehoitetaan vahvistamaan rajat ylittävää yhteistyötä suurpetoasioissa, mukaan lukien vaikutus luonnon monimuotoisuuteen.

Kansallinen valmistelu

E-kirje on valmisteltu ympäristöministeriössä yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa.

Ympäristöjaoston (virkamieskokoonpano) kirjallinen menettely 28.2.-1.3.2024.

Maatalous- ja elintarvikejaoston (virkamieskokoonpano) kirjallinen menettely 28.2.-1.3.2024.

EU-ministerivaliokunta 20.3.2024.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotetut muutokset koskevat Suomessa metsästyslailla rauhoitettua lajia. Rauhoituksesta voidaan poiketa tapauskohtaisesti metsästyslain 41 a §:n mukaisin poikkeuslupaedellytyksin. Ehdotetuilla muutoksilla Bernin sopimukseen ei toteutuessaan ole suoraa vaikutusta Suomen lainsäädäntöön tai lajien suojeluasemaan Suomessa, sillä laji on edelleen luontodirektiivin tiukan suojelun alla. Bernin sopimuksen liitteiden muuttaminen ja suden suojelun lieventäminen on kuitenkin edellytys sille, että susi voitaisiin siirtää Suomen tavoitteiden mukaisesti luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V.

Taloudelliset vaikutukset

Susikannan useita vuosia kestänyt vahvistuminen erityisesti lounaisessa ja läntisessä Suomessa on johtanut sosioekonomisiin ongelmiin. Säännöllisesti, alueesta riippumatta toistuvia ongelmien aiheuttajia ovat olleet kotieläimille, erityisesti lampaille aiheutetut vahingot, metsästyskoirien menetykset sekä susien aiheuttaman pelon ja uhan takia yleistyneet koulukuljetukset.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Suomella on Bernin sopimuksen liitteestä II varauma suden osalta.

Suden siirtämistä liitteestä II liitteeseen III on viimeksi ehdotettu Sveitsin toimesta pysyvän komitean 42. kokouksessa vuonna 2022. Vaadittua määräenemmistöä ei saavutettu, sillä vain 6 jäsenmaata (Azerbaidžan, Georgia, Liechtenstein, Sveitsi, Turkki ja Valko-Venäjä) äänesti ehdotuksen puolesta. Andorra, Islanti, EU ja sen jäsenvaltiot sekä Iso-Britannia äänestivät vastaan, Monacon, Norjan and Serbian jättäytyessä äänestämästä.

Asiakirjat

COM(2023) 799 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Maria Westerman, (lajisuojaus, Bernin sopimuksen Suomen yhteys-henkilö), ympäristöministeriö, +358 295 250 031, maria.westerman@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Sami Niemi, maa- ja metsätalousministeriö, +358 295 162 391, sami.niemi@gov.fi

EU-erityisasiantuntija Hanna Vuorinen, valtioneuvoston kanslia, +358 295 160 972, hanna.vuorinen@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1380/2023

Liitteet**Viite**